

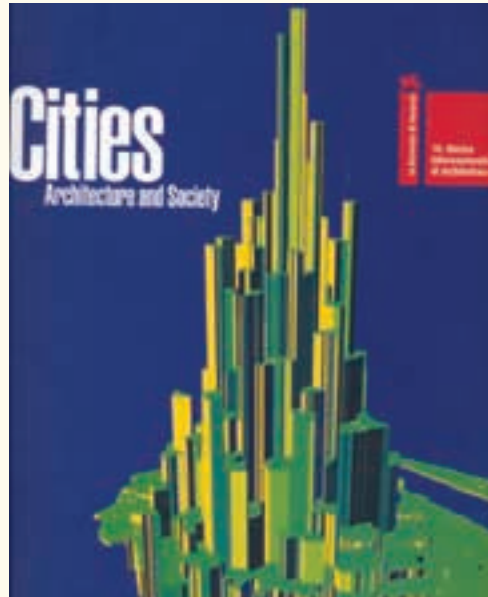
10. Venedik Mimarlık Bienali İle “Kentler, Mimarlık ve Toplum”’a Toplu Bakış

Funda ATUN* - Gediz DOĞAY**

10 Eylül-19 Kasım tarihleri arasında onuncusu gerçekleşen Venedik Mimarlık Bienali, gerek ismi, gerekse kapsamı itibarıyla, mimari modeller ve örneklerden oluşan bir sergiden çok, mimarlığın kentsel sistemlerde uygulanması üzerinde yoğunlaşmış, kent ölçeğinde ele alınmış bir sunumlar dizini niteliğindedir (Fotoğraf 1). Bienal kapsamında, değişim sürecindeki dünya kentleri kavramından yola çıkılarak, küresel çağın temel sorunlarından olan sürdürülebilir kent modelleri, kente mimari müdahaleler ile değişim ve dönüşüm konuları analiz edilmiştir. İngiliz kent plancısı Richard Burdett yönetiminde gerçekleşen Bienal bünyesindeki farklı sergiler, yapısal olarak ayrı ayrı planlanmakla birlikte, birbirlerini tamamlayıcı nitelikleri bulunan sergilerdi. Bunlardan, “Taştan Kentler” ve “Kent Limanı” adlı sergilerin teması, İtalya’nın güney bölgelerindeki mimarlık ve kent planlamasında yaşanan değişimler olarak ele alınmıştır. “Taştan Kentler” sergisinde, Roma ve Yunan uygarlıkları tarafından yapılmış, kendilerine özgü dokuları ve tasarımları nedeniyle korunması gereken Akdeniz kentleri çalışılırken, “Kent Limanı” adlı sergide, su kenarlarında konumlanan şehirlerin limanları ile olan bağlantıları ve bu kentlerin limanları üzerinden elde ettikleri sosyo-ekonomik gelişmeler konu edilmiştir. “Italian Pavilion” isimli serginin konusu ise, diğerlerinden tamamen farklı olarak, Verona ve Mantua kentleri arasında, Vema adında, yeni, ideal ve ütöpik bir kentin tasarlanması idi. Vema’nın, tasarımcılarına limitsiz özgürlük ve yenilik imkanları tanıyan bir çalışma alanı olabilmesi için, sadece 8,36 km² alanda 30.000

nüfusu barındırması ve kentin sınırları konularına kesinlik getirilmiştir (Fotoğraf 2 ve 3). Etkinlik kapsamında yukarıda bahsedilen sergilere ek olarak kırk ülkenin katılımı ile gerçekleşen farklı alt başlıklarda ele alınmış farklı sergiler de bulunmakla birlikte, bienale ismini veren, kent, mimarlık ve kentte yaşayanlar arasındaki etkileşimler üzerinde yoğunlaşan “Kentler, Mimarlık ve Toplum” konulu sergi, bienal genelinde hem nitelik hem de nicelik açısından öne çıkan sergiydi (Fotoğraf 4).

21. yüzyılın küresel şehirlerini ele alan “Kentler, Mimarlık ve Toplum” konulu sergide bu kentlerin sosyal ve fiziksel dönüşümleri konusu üzerinde çalışılmıştır. Bienal genel koordinatörü Davide

Fotoğraf -1

* Şehir Plancısı
Politecnico di
Milano Yüksek
Lisans Öğrencisi

** Şehir Plancısı
Politecnico di
Milano Yüksek
Lisans Öğrencisi

PLANLAMA
2006/4

Fotoğraf -2

Fotoğraf -3

Fotoğraf -4

Croff, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu etkileyen ve kent plancılarının geçtiğimiz yıllar boyunca ele aldıkları bu konuyu, çağdaş toplum olgusu ile birlikte çözebilmek amacı seklinde açıklamaktadır.¹ Bienal koordinatörü Richard Burdett ise, yapılan projeksiyonlara göre 2050’de dünya nüfusunun %75’inin kentsel yaşamı tercih edeceğini ve bu nüfusun çoğunluğunun büyük kentlerde yoğunlaşacağını belirtmektedir.² Sadece bu büyüklükte bir rakam bile bienalde ağırlıklı olarak kent konusunun işlenmesinin yerindeliğini göstermektedir. Burdett’e göre bu sergi, kentlerin yerel ve küresel ölçekteki değişimlerine odaklanmak; ulaşımın ve kentsel tasarımdaki yeniliklerin sosyal eşitliğe katkısını araştırmak; kamusal alanların birleştirici potansiyelini öne çıkarmak ve kent mimarisinin sosyal değerlere yaklaşımına uluslararası bir bakış açısı kazandırmak amacıyla yapılmıştır.³

“Kentler, Mimarlık ve Toplum” konulu sergide sunumu yapılan kentler, sunum sırasıyla Sao Paola, Karakas, Bogoto, Meksika City, Los Angeles, New York, Kahire, Johannesburg, İstanbul, Milano-Torino, Berlin, Londra, Barselona, Tokyo, Mumbai, Şangay’dır ve bu şehirlerin tümünde kentsel dönüşüm süreçleri ile bu süreçlerin sosyal etkileri üzerinde durulmaktadır (Fotoğraf 5). Kentler üç ayrı kategoride ele alınmıştır ve sunum sırası da bu kategorilere göre yapılmıştır. Bir gruptan diğer gruba geçilen noktalarda ise, küresel kent yaşamının en önemli dinamiklerinden olan hareketlilik, toplum ve yoğunluk konuları gündeme getirilmiştir ve sunulan kentler bir kere de bu konuların gerektirdiği bakış açıları ile ele alınmışlardır (Fotoğraf 6).

Onuncu Venedik Mimarlık Bienali’nde, küresel kentlerin işleyişlerini, dönüşümlerini ve sorunlarını ele alan bir sergide, sunulacak kentlerin seçilmesi, o kentlerin ele alınışı kadar önem arz eden bir konudur. Bu bağlamda kentlerle ilgili detaylı açıklamalara girmeden önce, seçilen 16 kentin neden ve nasıl seçildiği ile bu süreçte etkin olan kıstasların da bir miktar irdelenmesi gerekmektedir.

¹ Croff, D., Cities, Architecture and Society Vol1., Introduction, Venedik, 2006

² Burdett, R., Cities, Architecture and Society Vol1., Introduction, Venedik, 2006.

³ Burdett, R., Cities, Architecture and Society Vol1., p.5, Venedik, 2006

Bienalde ele alınacak kentlerin seçilmesinde çıkış noktası olarak, üretim olgusu ve bununla bağlı olarak içinde bulunduğumuz çağın üretim birimi olan küresel şirketler ele alınmıştır. Bununla birlikte, küresel kentlerin yeni ekonomik sistemde, 1900'lü yılların Keynesci modeline göre işleyen ekonomik sistemde olduğundan daha önemli olduğu, şirket örneği ile kıyaslandığında daha zor anlaşılır bir konudur. Bu değişimi anlamanın bir yolu, kentleri üretim birimleri olarak görmek ve küresel kent olarak adlandırılan dünya kentlerinin, yeni ekonomide tikel bir rolü olduğunu göz önünde bulundurmaktır. Kentlere ekonomik kimliğini kazandıran, küresel ekonomik sistemde var olmalarını sağlayan özelleşmiş üretim birimleridir.

Yukarıda bahsedilen kabullerden yola çıkarak, sunulacak kentlerin seçiminde ilk olarak, dünyanın finans, danışmanlık, hukuk, reklâm ve sigortacılık alanında en büyük 100 şirketine ve bu şirketlerin konumlandığı kentlere bakılmıştır. Bu firmalar, dünyanın 315 kentinde, toplam 15 ülkede çalışmakta olup, Bienal'de ele alınan kentlerin hepsinde mevcutturlar. Bu 315 kent içinden yapılan ilk elemelerde, 100 firmanın işletme ağlarındaki yoğunluklar ölçüt alınarak, kentlerin sayısı 24'e indirilmiştir. Bu 24 kent, küresel ağa bağlanma düzeylerine göre kendi içlerinde 5 sınıfa ayrılmıştır. Birinci sınıfta yer alan New York ve Londra, diğer tüm kentlerden farklı olarak, kentsel ve ekonomik yapıları hissedilir şekilde güçlü olan şehirlerdir. İkinci grupta ele alınan kentler, Tokyo, Milano, Los Angeles ve Sao Paulo'dur. Üçüncü grupta yer alanlar, Meksika, Cakarta, Buenos Aires, Mumbai, Şangay ve Seoul'ken, dördüncü grupta yer alanlar ise, Moskova, Johannesburg, İstanbul, Manila ve Barselona'dır. Beşinci grupta ele alınan kentler, Karakas, Bogota, Berlin, Dubai ve Kahire'dir. Berlin ve Torino şehirleri, küresel sistemde diğer kentlerden geride kalmışlardır. Bunun nedeni ise, bulundukları ülkelerdeki finans merkezleri olan Frankfurt ve Milano'nun, sistemde çok güçlü rollere sahip olmalarıdır. Seçilen 24 kent teker teker incelendiğinde, hepsinin farklı alanlarda güçlü olduğu bir nokta tespit edilmiştir, bu da kentlerin küresel ekonomik sistemdeki tikel rollerinden kaynaklanmaktadır.

Seçilen 24 kent, ekonomik açıdan incelenmesinin yanı sıra, mimari ve politik açılardan da incelenmiştir, çünkü küreselleşmenin kentler üzerindeki

Fotoğraf -5

Fotoğraf -6

etkileri, sadece ekonomik değil, aynı zamanda mimari ve politik olarak da görülebilmektedir. Kent mimarisi açısından bakıldığında, küresel sisteme eklenilen şehirlerde, yapılaşma hızı artmakla beraber, kentsel dönüşüm süreçleri de hızlanmaktadır. Bu bağlamda, mimarlık, kentsel tasarım ve kent planlama, şehirlerin ekonomik, kültürel ve politik aktiviteler için yeniden yapılanmasında önemli rollere sahiptirler. Kentler mimari yönden incelenirken, küreselleşme sürecinin kentin mimari dokusu üzerinde hissedilebilir derecede etkin olduğu kentler öncelikli olarak tercih edilmiştir. Mimari incelemelerin yanı sıra, politik olarak kentler incelendiğinde, küresel dünya-kentlerinin merkezi yönetimle bağlarının diğer kentlere oranla çok daha az olduğu görülmektedir. Bu kentlerin bağımsız

PLANLAMA
2006/4

birer sistem olarak işleyip, merkezi yönetimlerden ziyade, kendi yerel ekonomik imkânları ile küresel ekonomik sistemlere eklemlendiği ve politik açıdan merkezi otoritelere yarı bağımlı bir yapıda oldukları görülmektedir. Politik açıdan

Fotoğraf -7

Fotoğraf -8

yapılan incelemelerde ise, ölçüt olarak kentlerin politik yapılanmasındaki bağımsızlık oranları ele alınmıştır.

Sonuç olarak, seçilen 24 kentte değişim ve dönüşüm süreçleri ekonomik, mimari ve politik açılardan ele alınarak, bu süreçlerin nitelikleri ile nicelikleri karşılaştırılmıştır ve elde edilen sonuçlar neticesinde Bienal’de, 24 kent içerisinden 16’sının sergilenmesine karar verilmiştir.

“On Altı Ayrı Kent, On Altı Ayrı Kentsellik”

Daha önce de belirtildiği üzere, yapılan projeksiyonlar 2050 yılında dünya nüfusunun %75’inin kentlerde yaşayacağını göstermektedir ve bu nüfusun büyük bir çoğunluğu da Mega Kent olarak adlandırılan kentlerde toplanacaktır. İşte bu nedenle Venedik Bienal’i kapsamında ele alınan 16 kent, geleceğin yaşama alanları olarak görülmüştür (Fotoğraf 7). Bienal’de, “Kentler de kimin yaşadığı, Küreselleşmenin sonucunda kentlerde nasıl değişimlerin yaşandığı, Kentleşme modellerinin neler olduğu, Kentin formu ile kentsel yaşamın birbirleri olan ilişkileri, Kentlere nasıl müdahale edileceği ve müdahalenin pozitifite nasıl dönüştürüleceği?” sorularına cevaplar aranmıştır.

SAO PAULO, Brezilya

“Yeni bir dünya dinamosu?”

Sao Paulo, 10,6 milyonluk nüfusu ile Brezilya’nın en büyük ve en zengin şehri olarak belirtilmiştir. Yaşadığı değişimin nedenleri olarak coğrafi konumu ve kahve ihracatı gösterilmiştir. 1870’de nüfusu 7.000’den 30.000’e çıkmıştır. Günümüzde, ülkenin sanayi merkezi konumundadır ve büyük bir işçi sınıfını barındırmaktadır. 1970’lerden itibaren insanların kenti terk etmeye ve banliyölere taşınmaya başlamaları ile birlikte kent merkezi küçülmüştür. Banliyölerdeki yapılar ise yüksek duvarlarla çevrilmiş ve kamusal alanlardan yoksundur. Sao Paulo, küreselleşmenin en iyi gözlemlendiği şehirlerdendir. Kentte, sosyal statü farklılıkları kentin mimari dokusuna ve politik yapılanmasına fark edilir derecede yansımıştır (Fotoğraf 8). (Raul Juste Lores, *Cities, Architecture and Society Vol1*, 97-103, Marsilio, 2006.)

KARAKAS, Venezuela

“Modernite ve Gayri Resmiyet”

Kent nüfusu 3,8 milyon kişi olarak belirtilmiştir. Kilometrekareye 13 980 kişi düşen kentte, nüfusunun %40'ı ruhsatsız alanlarda yaşamaktadır. Kentin dokusundan kentteki değişimin yarattığı ikililik anlaşılabilmektedir. Bir tarafı modern meydanlardan bulvarlardan, banliyölerle desteklenen ruhsatlı alandan, kent merkezinden oluşurken; bir tarafı da ruhsatsız yapılaşmış alandan oluşmaktadır. Kentte farklı kültürlerden gelen insanların olması ve tek bir toplumsal yargı kurallarının olmaması nedeniyle, herkesin kendi kültürüne, kurallarına göre davranması, kentte yaşanan bir toplumsal sorun olarak gösterilmiş ve bu durumun kentte kargaşa yarattığı belirtilmiştir (Fotoğraf 9). Caracas, geçirdiği değişim süreci nedeniyle üzerinde düşünülmesi gereken bir örnek teşkil etmektedir. Kentin sağlıklı büyümesinin sağlanması için öncelikle enflasyon ve işsizlik probleminin çözülmesi gerekmektedir. (Axel Capriles M. *Cities, Architecture and Society* Vol1., 107-115, Marsilio, 2006)

BOGOTA, Kolombiya

“Erişilebilir Kent”

Nüfusu 16 milyon olan Bogota, sosyal yapısı nedeniyle Armando Silva'ya göre gelecek kenti olarak gösterilmektedir. Diğer kentlerde olmayan sosyal yapı bu kentte gözlemlenebilmektedir. Kentte pazar günleri araba kullanılmamakta, kent sakinleri sokaklarda dolaşp, bisiklete binerek vakit geçirmektedir. Kadınlara ait özel bir gün ve 300 km. bisiklet yolu olan kentin sosyal yapısı, bu örneklerden de anlaşılabileceği gibi ilgi çekici niteliktedir. Pozitif politikalar üretilmesi ve kamusal alanların, sosyal olanaklar ile toplu taşıma imkânlarının sağlanması konusunda kent yönetimi başarılı olmuştur (Fotoğraf 10). Uluslararası yardımlarla yeşil alanı 3 katına çıkırmış, yoksul bölgelere teknoloji ile donatılmış kütüphaneler sağlanmış, sağlık ve servis sektörü iyileştirilmiştir. Birkaç on yıl öncesine kadar Bogota'da sanatsal aktivitelerin çok zayıf olduğu ve yayın dünyasının politikacılar tarafından yönlendirildiği belirtilmiştir. Fakat yaşanan değişimle birlikte, Bogota bugün dünyadaki en büyük tiyatro festivaline ev sahipliği yapmaktadır. Bogota, kamu

Fotoğraf -9

Fotoğraf -10

hizmeti ve servis sektöründeki iyileştirmelerin getirdiği cazibe ile bir dünya kenti olmaya aday görülmektedir. Bütün bunlara ek olarak, Bogota'yı tanımlarken kullanılan en etkili istatistiksel bilgi, kentin %88'inin iyi bir geleceği olacağına inanmasıdır. (Armando Silva, *Cities, Architecture and Society* Vol1., 116-123, Marsilio, 2006)

MEKSİKA CITY, Meksika

“Suya Atılan Temeller”

Şu anda 18 milyon nüfusa sahiptir. 19 Eylül 1985 yılında deprem nedeniyle Meksika kenti bir göle dönüşmüştür. Daha sonra, kentteki bu alanları

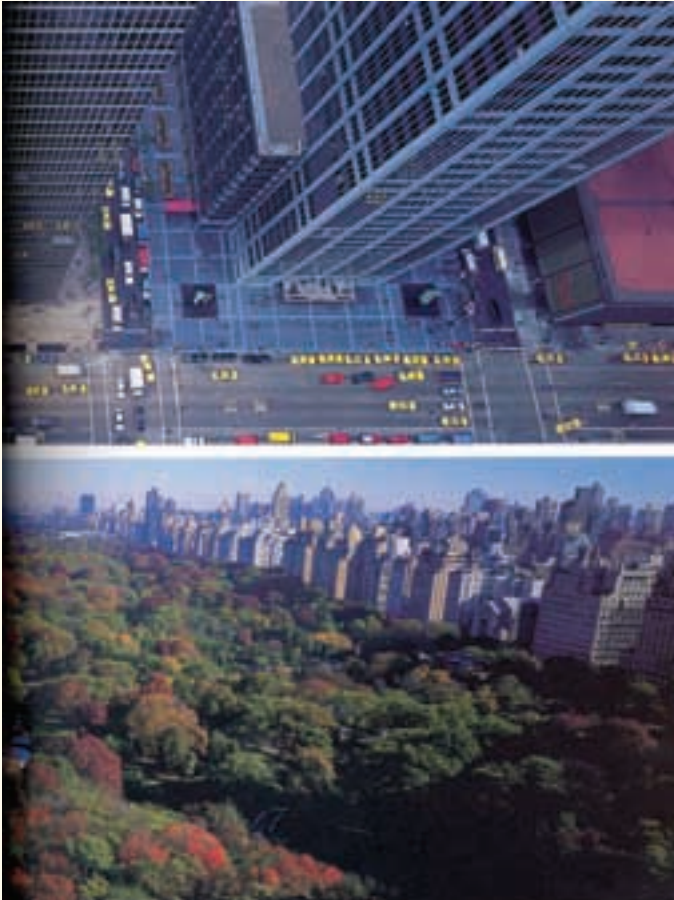
PLANLAMA
2006/4

Fotoğraf -11

Fotoğraf -12

Fotoğraf -13

kurutup iyileştirme çalışmaları yapılmıştır, fakat günümüzde, bataklıkların kurutulmasından ve kentin bu alanın üzerine kurulmasından kaynaklanan problemlerle uğraşmaktadır. Bir diğer deyişle, kentin en büyük problemleri nüfus yoğunluğundan ve ekolojiden kaynaklanmaktadır (Fotoğraf 11). (Juan Villoro, *Cities, Architecture and Society Vol1.*, 127-132, Marsilio, 2006. İspanyolcadan İngilizceye çeviri: Miguel Kanai)

LOS ANGELES, Amerika

“Banliyö kenti”

Los Angeles koloni kenti olarak İspanya kralı tarafından yaratılmıştır, kentin formu bazı kurallara göre belirlenmiştir. Kentte var olan akslar güneşe göre açıldırılmış böylelikle bütün evlerin güneş ışığını alması sağlanmaya çalışılmıştır. Kentin nüfusu 3,9 milyondur. 20. yüzyılda, Amerika’nın en büyük ikinci eyaletinin merkezi olması nedeniyle, Los Angeles’in nüfusu 10 katına çıkmıştır. Los Angeles özel araç sahipliğinin ve kullanımının %80 ile en yüksek olduğu kentlerden biridir. Los Angeles, barındırdığı zengin nüfusu ve neredeyse tamamen müstakil konut tiplerinden oluşan dokusu ile sergide ele alınan diğer dünya-kentlerinden farklı bir tablo çizmektedir (Fotoğraf12). (D.J. Waldie, *Cities, Architecture and Society Vol1.*, 137-147, Marsilio, 2006)

NEW YORK, Amerika

“Azınlıkların yoğunluğu”

2000 yılının sonunda New York’un nüfusu 8 milyon’a varmıştır. Kent nüfusunun çoğunluğu azınlıklardan oluşmaktadır. Dünyanın en büyük küresel kenti olan New York, km² başına 8,400 kişi yoğunluğuyla, Amerika’daki yoğunluğu en yüksek kenttir. New York’ta yoğunluk büyük ölçüde dikey gelişim ile sağlanmıştır. Bu durum kamusal alan yaratılması bakımından şehre avantajlar sağlamıştır (Fotograf 13). “Central Park”, kente açık alan sağlaması dışında, sosyal sınıfları ayırma ve aynı zamanda da buluşturma işlevini de taşımaktadır. Kentteki dikey gelişim Los Angeles örneği ile karşılaştırıldığında daha sürdürülebilir bir model olarak algılanılmaktadır. Çünkü Los Angeles’ta özel mülkiyet çok yoğun yer kaplamaktadır. Sunumda yapılan açıklamalarda gökde-

lenler gelecek için iyi bir model olarak gösterilmiştir. New York'da, kıyı kullanımına son derece önem veren bir kent haline gelmiştir, öyle ki bu yıl açılan tasarım yarışmasının konusu kıyının ve suyun halk için bir kaynak olarak kullanılmasıdır. (Suzan Fainstein, *Cities, Architecture and Society* Voll., 149-156, Marsilio, 2006)

KAHİRE, Mısır

“Kaos ve Harmoni”

Kahire'de m² başına 36.584 kişi düşmektedir. Kişi başına düşen açık alan 1m²'dir. Kentin en büyük kamusal alanı ise şehrin ortasında yer alan “Al Azhar Park”tır, kentin oksijen ihtiyacını ve sosyal alan gereksinimini sağlamaktadır (Fotoğraf 14). Yaşam alanının, suyun, finansmanın kısıtlı olmasına rağmen Kahire hızla büyümektedir. Kentteki konutların %60'ı ruhsatsızdır. Kentteki konut ihtiyacını karşılamak için uydu kentler oluşturulmaya ve yüksek gelir grubundaki insanlar bu alanlara yönlendirilmeye çalışılmıştır. Ancak bu çalışma, burada yaşayan insanların kente ve Nil Nehri'ne olan bağlılığı nedeniyle başarısız olmuştur. Kahire'nin problemlerinden en önemlileri hızlı nüfus artışı, bu nüfusu istihdam edecek iş olanaklarının bulunmaması ve bunun sonucunda yoksulluğun artmasıdır. Tüm problemlerine rağmen sosyal yapısı nedeni ile Kahire geleceğin kenti olarak gösterilmiştir. (Maria Golia, *Cities, Architecture and Society* Voll., 159-165, Marsilio, 2006)

Fotoğraf -14

JOHANNESBURG, Güney Afrika Cumhuriyeti

“Korku Tüneli”

Johannesburg'da km² başına 1900 kişi düşmektedir. Kent 1886 yılında altın madenlerinin bulunması ile ilk başta maden kamplarından oluşan bir yerleşim alanı özellikleri göstermiştir. Zamanla tarıma dayalı ekonominin yerini madenler almıştır. 12 yıllık genç bir kent olan Johannesburg, aynı zamanda Güney Afrika'nın ekonomik ve kültürel lokomotifidir (Fotoğraf 15). Kentin en büyük problemleri yoğunluk, suç oranının yüksek olması ve işsizliktir. AIDS yüzünden ortalama insan ömrü sadece 52'dir ve nüfusunun yalnızca %4'ü 65 yaşına ulaşabilmektedir. Johannesburg'da sosyal ve ekonomik sınıflar arasındaki farklar çok belirgindir. İşsizlik oranı ve bunun

Fotoğraf -15

sonucunda suç oranı da çok yüksektir. Beyazlar ve zenginler etrafı elektrikli tellerle çevrili “Gated Komünitelerde” yaşamaktadırlar. Bu komünler, küreselleşme sürecinin kent mimarisine yansımalarının güçlü örneklerinden biridir. (Lindsay Bremner, *Cities, Architecture and Society* Voll., 169-179, Marsilio, 2006)

PLANLAMA
2006/4

İSTANBUL, Türkiye

“Köprü Kent”

Stratejik konumu nedeniyle Türkiye ekonomisinde her zaman anahtar bir rolü olmuştur. İstanbul 9,8 milyonluk nüfusu ile Balkanlar’daki en büyük şehirdir. Türkiye nüfusunun %15’i İstanbul’da bulunmaktadır Yoğunluğun yüksek olduğu kentte km²’ye 4.803 kişi düşmektedir. Bialde kentteki en büyük problem konut ve ulaşım olarak gösterilmiş, bunun yanı sıra gecekondu olgusundan ve uydu kentlerden bahsedilmiştir. Ulaşımında var olan projelere değinilmiş ve Marmaray’ın kentteki ulaşım problemlerini çözeceği belirtilmiştir. (Korhan Gümü, Elsa Mekki-Berrada, *Cities, Architecture and Society* Voll., 181-188, Marsilio, 2006)

Fotoğraf -16

Fotoğraf -17

MİLANO ve TORİNO, İtalya

“Birleşmiş Kentler”

Aralarında 150 km mesafe bulunan kuzey İtalyan kentleri Milano ve Torino, sergide ayrı ayrı değil, tek bir kent seklinde ele alınmışlardır. Bunun nedeni ise, tek başlarına sergiye girmek için yeterli kriterleri sağlayamamalarıdır. Fakat İtalya’da gerçekleşen bir Bial’de, İtalya’dan da bir örnek sergilenebilmesini adına, iki kenti beraber ele almışlardır. Milano ve Torino anlatılırken, “İngilizler ve Amerikalılar” benzetmesi kullanılmıştır ve iki kentin kuzen oldukları fakat bir yandan yabancı oldukları söylenmiştir. Kuzenler çünkü iki kent de sanayi kentidir, aynı bölgede konumlanmışlardır, yabancıdırlar çünkü farklı hikâyeleri, farklı hayat tarzları, farklı kentsel formları vardır (Fotoğraf 16). Milano’dan Torino’ya kadar sürekli bir kentleşme gözlenmektedir. Ancak bu iki kent arasında ekonomik ve fonksiyon bakımından güçlü bağlar vardır ve bu bağ hızlı tren sistemi ile desteklenecektir. İki kent bir arada ele alındığında, küresel dünyanın en önemli kentsel merkezlerinden biridir. (Guido Martinotti, *Cities, Architecture and Society* Voll., 191-197, Marsilio, 2006)

BERLİN, Almanya

“Durağan bir yeniden yapılanma”

Berlin’in bugünkü nüfusu 3,4 milyondur. Kentte km² başına 3800 kişi düşmektedir. Nüfus artış hızı yavaş da olsa hızla büyüyen bir dünya kenti olarak ele alınmıştır. Berlin’deki fiziksel, politik ve ekonomik değişim açık bir şekilde görülmektedir ve bu değişim bugün de devam etmektedir.

Savaşın sonra bölünen kent, duvarları yıkıldıktan sonra bir bütün haline getirilmeye çalışılmışsa da yaşanan yıkımın izleri şehirde var olmaya devam etmiştir. Kentteki fiziksel açıdan yaşanan değişimi ele almak gerekirse, ikiye ayrılan kentte, doğu ve batı yarısında farklı politikalar izlenmiştir. Savaşın sonra kent merkezi boşalmaya başlamış ve halk kentin banliyölerine taşınmıştır. Berlin’i diğer Avrupa şehirlerinden ayıran en önemli fiziksel özelliği ise kentin merkezini belirleyen bir meydanının bulunmasıdır (Fotoğraf 17).

Berlin’de izlenen politika hem geçmiş i koruyup hem de gelece ğin kentini yaratmak olmuştur. Tüm bunlar kentin bugünkü fiziksel yapısındaki karmaşıklığın nedenleridir. Kentte sürekli bir fiziksel yapılanma ve de ğişim görölmektedir. Kentin de ğişiminin altında yatan ana nedenler savaşın etkilerinden ve kirlilikten kurtulmaya çalışmasıdır. Ancak tüm bunlara rağmen küresel ekonomide yer alan firmalar Berlin’de yer seçmektedirler. (Jens Binsky, *Cities, Architecture and Society Voll.*, 203-211, Marsilio, 2006. Almanca-dan İngilizceye çeviren: Alexa Alfer)

LONDRA, İngiltere

“Organik Global Kent”

Londra’nın nüfusu 8 milyondur ve km²’ye 4700 kişi düşmektedir. Kent, yaşama alanlarının yeşil alanlarla bütünlüşti ği bir plana sahiptir. Kentin ekonomisi son derece gelişmiştir. Trafik sorununa çözüm üretmek amacı ile uygulanan politikalar uyarınca, Londra’da kent merkezine girişlerde vergi alınmaya başlanılmış, bunun neticesinde de, kentte toplu taşıma kullanımı 2 katına çıkmış ve hava kirlili ği azalmıştır. (Deyan Sudjic, *Cities, Architecture and Society Voll.*, 212-219, Marsilio, 2006)

BARSELONA, İspanya

“Tipik Bir Yo ğun Kent”

Km²’ye 15.365 kişi düşmektedir. Barcelona, hiçbir şeyi olmayan kentten her şeyi olan kentte dönüşen bir kent şeklinde tanımlanmıştır. Kent 1980’lerden itibaren yaratılmaya başlanmış ve uygulanan başarılı planlama politikaları ile bugünlere gelmiştir. 1992’de olimpiyatlara ev sahipli ği yapması kentin gelişimini olumlu etkilemiştir. Kamusal alanlara verilen önem ve etkin kentsel tasarımlar, kentin planlarının başarılı olmasının nedenleri arasında gösterilmektedir (Foto ğraf 18). Şu anda kent çok önemli bir turist çekim merkezi durumundadır ve aynı zamanda da Avrupa’dan en çok göç alan kentlerden biridir. Bu durum kentte sürekli bir de ğişimin var olmasına neden olmaktadır. (Beth Gali, *Cities, Architecture and Society Voll.*, 221-231, Marsilio, 2006)

TOKYO, Japonya

“İçice geçmiş merkezler, kusursuz bağlantılar”

Tokyo’nun nüfusu 12,6 milyon olmakla birlikte, km² ye 5.660 kişi düşmektedir. Savaş sonrasında Japonya’da yaşanan kentleşme, kentte var olan Japon kültürüne yönelik küçük komünite alan-

Foto ğraf -18

Foto ğraf -19

Fotoğraf -20

Fotoğraf -21

ların yok olmasına neden olmuş ve Avrupa'da var olan büyük meydan yaklaşımı Japonya'da uygulanmaya başlanmıştır (Fotoğraf 19). Ancak bu yaklaşım Japonların utangaç tabiatlarına ters düşmüştür. Bunun sonucunda geniş meydanlar kamusal mekânlar olarak kullanılamamaktadır. Bienalde var olan kentlerden en güçlü ulaşım ağına sahip olan kent Tokyo'dur. Ulaşımın %80'i toplu taşıma ile sağlanmaktadır ve ülkenin her yerinden Tokyo'ya hızlı tren sistemi ile birkaç saatte ulaşılabilir. (Tokyo, Momoyo Kaijima ve Yoshiharu Tsukamoto, *Cities, Architecture and Society Vol1.*, 232-238, Marsilio, 2006, Japoncadan İngilizceye çeviri: Miguel Kanai)

MUMBAY, Hindistan

“Fırsatlar kapısı”

Kentin bugünkü nüfusu 11,9 milyondur, km²'ye 34 000 kişi düşmektedir. Hindistan'da yerleşimin en yoğun olduğu kenttir, öyle ki, 350 km²'lik alanın sadece %1'i açık alandır. Günde 10.000.000 kişi, nüfusun %85'i toplu taşıma araçlarını kullanmaktadır. Altyapısı limitlerine ulaşmış durumdadır, zira trenler kapasitelerinin 4 katını taşımaktadır. Bienalin en ilgi çekici örneklerinden biri olan Mumbai'nin yoğunluğu New York'tan daha fazladır ve 20 yılda Tokyo'ya yetişip onu geçeceği tahmin edilmektedir. Böylelikle dünyanın en büyük şehri statüsüne sahip olacaktır (Fotoğraf 20). (Duketu Mahta, *Cities, Architecture and Society Vol1.*, 243-249, Marsilio, 2006)

ŞANGAY, Çin

“Hızlı Büyüme ve Kontrol”

18 milyon nüfusu vardır. Km² başına 2900 kişi düşen kentte, konut ve trafik ana problemlerdir (Fotoğraf 21). Kentte yoğunluğun çok yüksek olmasının tek nedeni göç değildir, aynı zamanda insanlar yaşama alanlarını arttırmak istedikleri için konut alanlarının yoğunluğunu arttırmaktadırlar (Fotoğraf 22). Kent merkezi büyük bir iş merkezine dönüştürülmektedir. Bundan 10 sene önce, 10 katın üzerindeki yapı sayısı 300ken, şimdi bu rakama 3000 eklenmesi beklenmektedir. Ek olarak, 280 tane metro istasyonu yapılması planlanmaktadır ve Manhattan büyüklüğünde bir eko-kent projesi vardır. 1992 den beri ekonomisi çok hızlı büyümüştür ve yıllık %10'la büyümeye

devam etmektedir. Kent, en hızlı büyüyen şehir olarak tanımlanmıştır. (*Dingyun Ma, Cities, Architecture and Society Voll., 253-261, Marsilio, 2006*)

Sonuç

Venedik Mimarlık Bienali, kent ölçeğindeki sorunları irdeleyen ve küreselleşen dünyanın en büyük ürünü olan dünya kentleri üzerinde sebep sonuç ilişkileri kurarak analizler yapan bir sunumlar dizini niteliğindedir. Bienalde gerek sayısal gerek görsel veriler kullanılarak küreselleşme sürecinde değişim geçiren kentlerin kent-sel çelişkileri, dünya kentlerinin benzerlikleri ve zıtlıkları etkileyici bir şekilde ele alınmıştır. Bienalde, küreselleşme sürecinde gelişen kentlerin gerek mimarisinde, gerek ekonomisinde, gerekse politikasında bu sürecin izlerinin olduğu ve içinde bulunduğumuz çağda kentleşmenin, küreselleşme ile paralel giden bir süreç olduğu gösterilmiştir.

Bienal kapsamında en çarpıcı örneklerden biri, sunum yapılan 16 kent içerisinde Paris gibi bir dünya kentinin bulunmayışı olmuştur. Bunun sebebi, günümüzde Paris'in fark edilir bir dönüşüm süreci içerisinde olmayışı, hatta tam

tersi durağan bir kent örneği teşkil ettiğidir. Bu durumun göstergelerinden biri, kentin nüfus verileri, konut sayısı ve kentsel servis oranları gibi rakamsal verilerin sabit oluşudur. Bienalde sergilenen 16 kentte ise aktif dönüşüm süreci açık olarak okunabilmektedir.

Dünyanın belki de en büyük, organik ve aynı zamanda karmaşık sistemi olan mega-kentleri olumlu ve olumsuz yanları ile ele alan sergi, mevcut problemlere çözüm önerileri sunmak kaygısından uzak kalarak, tarafsız bir yaklaşım, sade bir dil ve etkileyici sunum teknikleri ile kentlerin, kendilerini kendilerinin anlattıkları bir manifestodur.

Bienalden sonra akıllarda tek bir soru kalmaktadır. Kentler dünyayı değiştirebilirler mi?

Kaynaklar

La bienale di venezia, 10. mostra internazionale di architettura,(2006), Cities, architecture and Society, volume 1, Marsilio, 27-51,

La bienale di venezia, 10. mostra internazionale di architettura Cities, architecture and Society, volume 2, Marsilio, 3, 15,